

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı: 15 . IV . 1944 - Sayı: 5682)

No.
4541

Kabul tarihi
10 . IV . 1944

BİRİNCİ MADDE — Şehir ve kasabalarda kurulu bulunan ve Belediye Kanununun 8 nci maddesine göre kurulacak olan mahallelerde bir muhtar ve muhtarın başkanlığında bir ihtiyar heyeti bulunur.

Yapılacak işler bakımından bir kaç mahallenin bir muhtar ve ihtiyar heyetine bağlanması veya bir mahallede birden fazla muhtar ve ihtiyar heyeti bulunması belediye meclisinin kararına ve o mahallin en büyük mülkiye memurunun tasdikına bağlıdır.

İKİNCİ MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti, bir muhtar ile dört âzadan teşekkül eder. Heyetin dört yedek âzası vardır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetinin göreceği işler şunlardır:

1. Nüfus Kanunu hükümlerine göre:

- A) Kendilerini nüfus sicillerine kaydettirmemiş olanlara,
- B) Hüviyet cüzdanlarını kaybedenlere,
- C) Doğum vakalarını nüfus idarelerine bildirmekle mükellef olanlara,
- D) Ölüm vakaları için nüfus dairelerine,
- E) Yer değiştirmelerinin kütüklere kaydi için alâkadarlara,
- F) Sanat, sıfat, mezhep ve eşkâl gibi hususların nüfus sicillerine kaydi için talep edenlere,

İlmühaber vermek;

2. 1111 numaralı Askerlik Kanunu hükümlerine tevfiakan:

- A) Askerlik yoklama memurları tarafından istenilen malûmatı vermek,
- B) Askerlik şubelerine dâvet pusulalarını imza mukabilinde alarak sahiplerine tebliğ etmek ve dâvetlilerle beraber muayyen günde askerlik meclisine gitmek ve davete icabet etmemiş olanlar hakkında malûmat vermek,
- C) Alâkadarlara bildirilmek üzere gönderilen askere sevk cetvellerini, hazır olan sahiplerine tebliğ ederek kendilerini ve hazır bulunmayanlar hakkında icabeden meşruhatı kaydederek cetveli o mahallin zabıta âmirine teslim etmekle beraber kendisi de toplama yerinde hazır bulunarak istenilecek malûmatı vermek,

D) Askere sevk tarihinden itibaren âkibeti meçhul kalanlar hakkında şahadetname vermek,

E) Askerlik çağında olanlardan 15 günden fazla bir müddetle şubesinin bulunduğu mevkiden harice çıkmak isteyenlerin verecekleri haberi kaydetmek ve şubelerine bildirmek;

3. 1525 numaralı Şose ve Köprüler Kanunu hükümlerine göre:

A) Yol vergisi ile mükellef olanlar için hususi muhasebelerden verilecek cetvelleri doldurmak,

B) Mükellefiyetlerini bedenen ifa edecek olanların vesikalarını muayene ile bu mükellefiyeti ifadan kaçınmış olanların cetvellerini hususi muhasebeye vermek;

4. 1086 numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre:
- A) Sulh hâkimleri nezdinde görülecek dâvalara ait vekâletname imzalarını tasdik etmek,
- B) İmza vazına muktedir olmıyan veya yazı bilmiyen şahsın kullanacağı mührü veya el ile yapacağı işareti tasdik etmek,
- C) Adli müzaheret talebinde bulunanların mahkemeye ibraz edecekleri şahadetnameleri tanzim etmek;
5. 1412 numaralı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre:
- A) Bir dâvayı temyiz talebinde bulunacakların yatırmak mecburiyetinde oldukları depo şartından müstesna tutulabilmesi için fakir olduklarına dair ilmühaber vermek,
- B) Zabıtaca yapılacak bina aramalarında hazır bulunmak;
6. Hayvan sirkatinin menî hakkındaki kanun hükümlerine göre:
- A) Hayvanını satmak isteyenlere ilmühaber vermek,
- B) Tazmin ettirilmesi lâzımgelen çalınmış hayvan bedelini, mahalle halkına taksim etmek,
- C) Hayvan hırsızları ve yatakları hakkında zabıt tanzim etmek;
7. 797 numaralı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu hükümlerine göre : Mahallede her geçen ay içindeki ölümler vakalarını ertesi ayın on beşine kadar varidat dairelerine yazı ile bildirmek;
8. Tahsili Emval Kanunu mucibince yapılacak hacizlerde hazır bulunmak ve borçlarını tediye edenlerin malî iktidarları olup olmadığına dair ilmühaber vermek;
9. 393 numaralı muzır hayvanların itlâfı hakkındaki kanun hükmüne göre : Hayvanların öldürülmesi için kullanılacak silâh ve saireyi mücadele mevsiminde mücadele heyetinden makbuz mukabilinde alarak tevzi etmek ve mevsim hitamında silâhları ve kullanılmamış maddeleri tophıyarak heyete teslim etmek;
10. 1580 numaralı Belediye Kanunu hükümlerine göre : İntihap encümeni teşkili için, belediyeler tarafından istenilecek kimseleri seçmek;
11. Tedrisatı iptidaiye kararnamesi hükümlerine göre : Her yıl okul açılmadan on beş gün evvel semtin bağlı bulunduğu ilkokulun başöğretmeni ile birlikte mahalle hududu içinde oturan ve mecburi öğrenim yaşında olan çocukların bir cetvelini tanzim ederek mühürlemek ve bu cetvelde adları yazılı çocuklardan okula devam mecbur olanları bu müddet içinde velilerine bildirmek ve devamsızlıkla ilgili her türlü tebliğ ve takiplere tavassut etmek;
12. 2613 numaralı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu ile 2644 numaralı Tapu Kanunu hükümlerine göre : Ferağ ve intikal ve kayıt işlerine ait ilmühaber ve vesikalar vermek ve meskenlere girerken hazır bulunmak;
13. Mahalleye girdiğini haber aldığı hüviyeti meçhul ve şüpheli şahıslar hakkında zabıtaya haber vermek;
14. İnsan ve hayvanlara âriz olan salgın ve bulaşıcı hastalıkların ve nebata-ta hasar veren haşerelerin zuhurunu haber aldığı gün Hükümete bildirmek;
15. Yardıma muhtaç olanlara fakirlik ihtiyaç ilmühaberleri vermek;
16. Mahallede sakin olanlar hakkında resmî müesseselerce istenilen hüsnühal varakalarını tanzim ve ikametgâh senedi tasdik etmek;
17. İcra Vekilleri Heyetince, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve âmme hizmetlerini kolaylaştırmak üzere karar altına alınacak işlerden o mahalleye taallük eden kısımları tatbik etmek.

DÖRDÜNCÜ MADDE — I) Yukarıki maddede yazılı vazifelerden muhtarın yalnız olarak göreceği kısımlar şunlardır:

1 numaralı bendin B, E, F ve 2 nci bendin E harfiyle 7 ve 13 ve 14 ncü bentlerde yazılı işler.

II) Bu vazifelerden ihtiyar heyetinin çoğunluğu ile görülecek kısımlar şunlardır:

1 numaralı bendin A ve 2 nci bendin A, B, C, D harflerinde ve 3 ncü bentte ve 4 ncü bendin A, B, C harflerinde ve 5 nci bendin A harfinde ve 6, 8, 9, 10, 11, 12, 15 ve 16 ncü bentlerde yazılı işler.

III) Bu vazifelerden muhtarların iki şahıt huzuru ile göreceği kısımlar şunlardır:

1 numaralı bendin C, D harflerinde yazılı işler.

IV) Bu vazifelerden yalnız iki âzanın göreceği kısım şudur:

5 numaralı bendin B harfinde yazılı iş.

BEŞİNCİ MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti ile bunların yedek âzaları, mahalle halkı tarafından seçilir. Bu seçim, her dört senelik bir devre sonunda yenilenir.

Bir seçim devresi içinde herhangi bir sebeple olursa olsun seçimin yenilenmesi halinde yeni muhtar ve ihtiyar heyeti âzasının vazifesi, o devre sonunda hıtam bulur.

ALTINCI MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimi, en büyük mülkiye memurunun veya memur edeceği zatın nezareti altında yapılır.

Seçim belediye meclislerinin mütad intihap yılı içindeki birincikânun ayında bitirilir.

YEDİNCİ MADDE — Seçime iştirak etmek ve rey vermek için:

1. Türk olmak;
2. Seçim başlamadan evvel en aşağı altı aydanberi o mahallede ikamet etmekte bulunmuş olmak;
3. On sekiz yaşını bitirmiş olmak;
4. Hırsızlık, kaçakçılık, dolandırıcılık, sahtekârlık ve sahte evrakı bilerek kullanmak, emniyeti suiistimal gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle veya ağır hapis cezasıyla mahkûm veyahut âmme hizmetinden mahrum edilmiş olmamak lâzımdır.

Erat, subaylar, askerî memurlar ve polisler mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde reye iştirak edemezler.

SEKİZİNCİ MADDE — Mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti âzalığine seçilmek için:

1. Türk olmak;
  2. Seçim başlamadan evvel en aşağı bir senedenberi o mahallede ikamet etmekte bulunmuş olmak;
  3. 25 yaşını bitirmiş olmak;
  4. Hırsızlık, kaçakçılık, dolandırıcılık, sahtekârlık ve sahte evrakı bilerek kullanmak, emniyeti suiistimal gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle veya ağır hapis cezasıyla mahkûm veya âmme hizmetinden mahrum edilmiş olmamak;
  5. Türkçe okur yazar olmak;
- şarttır.

Mebuslar, vilâyet meclisi âzaları, erat, subaylar, hâkimler ve memurlar mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti âzalığine seçilemezler.

DOKUZUNCU MADDE — Muhtar ve âza olmak için lâzımgelen şartlardan herhangi birine halel geldiği takdirde, muhtarlık ve âzalık sıfatı zail olur. Ancak bu sıfatın zail olduğuna ve âzadan birinin istifasının kabulüne veya vazifeye devamsızlık neticesi bir âzanın müstafî addine, seçimi tasdika salâhiyetli makamlarca karar verilir.

ONUNCU MADDE — Ana, baba, büyük ana, büyük baba, evlât, kardeş ve bu derecedeki sıhri hısımlar mahalle muhtar ve ihtiyar heyetinde birleşemezler.

ON BİRİNCİ MADDE — Mahallin en büyük mülkiye memuru, muhtar ve ihtiyar seçimi için 8 nci maddede yazılı vasıfları haiz olmak üzere mahalle halından üç kişilik bir seçim encümeni teşkil eder.

Belediye seçimi için tanzim edilmiş olan son defterler seçime esas ittihaz olunur.

Seçimin nerede yapılacağı, reylerin bir günde sandığa atılması kabil olmayacaksa kaç gün mühlet verileceği ve son günde hangi saate kadar reylerin kabul olunacağı, seçime başlamadan enaz üç gün evvel ilân olunur.

Her seçmen kendi reyini getirip seçim encümeni huzurunda sandığa atmakla mükelleftir.

Seçim pusulasında seçmenin adı, soyadı, adresi, imzası veya mühürü bulunur. Her seçmenin elinde hüviyet cüzdanı olduğu halde seçim sandığının başına gelerek seçim defterindeki ismi hizasını imzalaması ve türkçe okuyup yazmak bilmiyorsa mühür veya parmak basması lâzımdır.

Rey pusulasında muhtarlık için bir kişinin ve ihtiyar heyeti âzalığı için de sekiz kişinin adı yazılır. Yazmak bilmiyenler, emniyet ettiği kimseye sandık başında yazdırır.

ON İKİNCİ MADDE — Rey verilmesi için tâyin edilen müddetin sonunda seçim defterine konulan imza, mühür veya işaretlerin miktarı mahallede seçim hakkını haiz olanların miktarıyla mukayese edilerek yarısından eksik olduğu anlaşılır ise seçim müddeti üç gün uzatılır. Bu müddet sonunda reye iştirak edenlerin adedine bakılmıyarak sandık açılır.

Yazısı okunmayan pusulalarla seçilenin kim olduğu belli olmayan pusulalar bir tarafa ayrılır.

Âzalık vasıflarını haiz olmayan isimler nazara alınmaz. Muhtarlık için bir kişiden fazla isim yazılmışsa birinciden ve âzalık için sekiz kişiden fazla isim yazılmışsa sekizinciden sonrakiler hesaba katılmaz.

Seçim pusulalarının sayılması ve tasnifi bu suretle tamamlandıktan sonra en ziyade rey kazanandan itibaren sırası ile her namzedin kaç rey almış olduğu muhtar için ayrı, ihtiyar heyeti âzası için ayrı olmak üzere tesbit edilir.

Müsavi rey kazananlardan evli olan, evlilerden yaşı büyük olan, bu da müsavi ise çocuğu çok olan tercih olunur. Çocuk adedinde de müsavat yarsa kur'a çekilerek ismi önce çıkan sırada evvel olur.

Muhtarlık reylerinin tasnifinde en çok rey aldığı anlaşılan muhtarlığa ve ihtiyar heyeti âzalığına ait reylerin tasnifinde de en çok rey kazanandan itibaren dört kişi asıl âzalığı, dört kişi de yedek âzalığı ayrılır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Reylerin tasnifi yapıldıktan sonra seçim encümeni tarafından bir mazbata tanzim edilerek mahallin en büyük mülkiye memurluğuna verilir. Bu mazbatada:

- A) Seçimin başlama ve hitam bulma tarihi;
- B) Sandığın ne zaman ve kimlerin huzuriyle açıldığı;

C) Rey pusulalarının kaç tane zuhur eylediği ve tasdikli seçim defterindeki isimlerin kaç tanesinin hizasına imza veya işaret konulmuş ve kaç ismin hızası boş kalmış olduğu;

D) Rey pusulalarından kaç adedi ne sebeple muteber sayılmadığı;

E) Muteber sayılan rey pusulalarının tasnif neticesinde hangi isimlerin en çoktan en aza doğru kaç rey kazandığı (muhtarlık için ayrı, ihtiyar heyeti âzalığı için ayrı);

F) Muhtarlığa, asıl ve yedek âzalıklara kimlerin ayrıldığı;

G) Seçimin kanuna muhalif bir şekilde yapıldığı mahalle halkından biri tarafından ihbar veya iddia edildiği takdirde bunun neden ibaret olduğu gösterilir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde bu kanun hükümlerine mugayir bir hareket vukuu bir ay içinde seçimi tasdika salâhiyetli makamlar nezdinde iddia edildiği takdirde tabkikat yapılarak evrakı mahallenin bağlı bulunduğu kaza veya vilâyet idare heyetine verilir.

İdare heyetleri bu evrakı tetkik ederek en çok bir ay içinde kararını verir. İdare heyetlerinin verecekleri bu kararlara karşı herhangi bir mercie itiraz edilemez. Karar intihabın iptali merkezinde ise yeniden intihap yapılır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Belediye Kanununda yazılı intihap cezaları, bu kanun mucibince yapılacak seçimler için de tatbik olunur.

ON ALTINCI MADDE — Mahalle muhtarıyla ihtiyar heyeti aslı ve yedek âzalarının seçimi, vilâyet merkezine bağlı yerlerde valinin ve kaza dâhilindeki yerlerde kaymakamın tasdiki ile katileşir.

ON YEDİNCİ MADDE — Seçimi tasdik edilmeyen muhtarın yerine bir diğeri seçilir ve seçimi tasdik edilmeyen âzaların yerine kendilerinden sonra rey kazanmış olan yedek âzalardan biri getirilir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri vazifelerini ifada ihmal ve terahi gösterdikleri takdirde vali veya kaymakamlar kendilerine yazılı ihtarda bulunurlar. Bu ihtarla rağmen temerrüt edenlerin işten eli çekilir ve idare heyeti kararıyla vazifelerine nihayet verilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Muhtarlık herhangi bir şekilde inhilâl ettiği takdirde, yenisi seçilinceye kadar 16 ncı maddede yazılı tasdik makamı, mahalle ihtiyar heyeti âzasından birini muhtarlık vazifelerini vurmağa salâhiyetli kılar. Mahalle ihtiyar heyeti âzalığında münhal olduğu takdirde bu yer yedek âza ile doldurulur.

YIRMİNCİ MADDE — Mahalle muhtarları ve ihtiyar heyetleri tarafından görülecek hizmetlere karşılık olarak iş sahiplerinden harç alınır ve alınan harç miktarı, evrak ve vesikalar üzerinde gösterilir.

Hangi işlerden ne miktar harç alınacağı her malî sene iptidasında vilâyet idare heyetlerince kararlaştırılır.

Fakirlikleri mahallin en büyük mülkive memuru tarafından kabul edilenlerden ve üçüncü maddenin ikinci bendinde yazılı işlerden harç alınmaz.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Harçlar, münhasıran muhtarlara aittir.

Muhtarlık işlerinin tedviri için lüzumlu kira, ısıtma, aydınlatma, hademe ücreti gibi masraflar bu harçlardan ödenir.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerine, vazifelerini ifa hususunda, mahalle bekçileri yardım etmekle mükelleftirler.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun tatbik şekilleri hakkında bir nizamname yapılır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şehir ve kasabalarda muhtarlığın ilgasına dair 2295 numaralı kanun ve Memurin Kanununun 47 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair 960 numaralı kanun ile 1111 numaralı Askerlik ve 2613 numaralı Kadastro ve Tapu Tahriri ve 2644 numaralı Tapu Kanunlarının bu kanunda yazılı muhtarlığa ait vazifeler hakkındaki hükümleri kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — İlk muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine bu kanunun neşrini mütaakıp bir ay içinde başlanılır.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bu kanunun hükümlerini ciraya, İcra Vekilliği Heyeti memurdur.

12 Nisan 1944

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	11 . IV . 1944 ve 1/25																
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Basvekilliğe bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 . IV . 1944 ve 4/289																
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	<table> <thead> <tr> <th>Cilt</th> <th>Sayfa</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>38</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>94,140</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>116,129:130</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>86,106</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>38,53:63,66,74,80,89:91,102,142</td> </tr> <tr> <td>8</td> <td>98</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>5:17,29:35</td> </tr> </tbody> </table>	Cilt	Sayfa	1	38	2	94,140	3	116,129:130	4	86,106	7	38,53:63,66,74,80,89:91,102,142	8	98	9	5:17,29:35
Cilt	Sayfa																	
1	38																	
2	94,140																	
3	116,129:130																	
4	86,106																	
7	38,53:63,66,74,80,89:91,102,142																	
8	98																	
9	5:17,29:35																	